

Komparativna analiza mirovinskog sustava Hrvatske i Belgije

Stamičar, Nika

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:468248>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-26**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Nika Stamičar

**KOMPARATIVNA ANALIZA MIROVINSKOG SUSTAVA
HRVATSKE I BELGIJE**

ZAVRŠNI RAD

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet – Zagreb

Kolegij: Gospodarstvo Hrvatske

Mentor: Doc. dr. sc. Tomislav Sekur

Broj indeksa autora: 0067547394

Zagreb, rujan 2020.

NIKA STAMICAR

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ZAVRSNI RAD

(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu, 14.09.2020.

(potpis)

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	2
1.3. Struktura rada	2
2. MIROVINSKI SUSTAV U HRVATSKOJ	3
2.1. Općenito o mirovinskom sustavu u RH	3
_____	5
2.2. Mirovinski fondovi	8
2.3. Mirovinska reforma	12
3. MIROVINSKI SUSTAV U BELGIJI	15
3.1. Općenito o mirovisnkom sustavu u Belgiji	15
3.2. Tri stupa mirovinskog osiguranja u Belgiji	16
3.3. Vrste mirovina prema godinama, stažu te obiteljskoj situaciji	18
4. ANALIZA MIROVINSKOG SUSTAVA BELGIJE I HRVATSKE	22
5. ZAKLJUČAK	26
6. DODACI	28
6.2. Popis literature	28
6.2. Popis slika	29
6.3. Popis tablica	29
6.4. Popis grafikona	30

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

U suvremenim društvima kojima pripada Hrvatska mirovinski sustav je izrazito važan aspekt socijalne sigurnosti. Život svakog pojedinca isprepleten je događajima koji predstavljaju svojevrsne prekretnice u životu. Od rođenja, do polaska u školu, zaposlenja pa sve do mirovine. Svaki od tih događaja svojevrsna je promjena i zahtjeva prilagodbu pojedinca na određenu situaciju.

Iz dana u dan slušamo i čitamo u medijima kako je hrvatski mirovinski sustav dugoročno ne održiv, te kako je sve više umirovljenika, a sve manje radno sposobnih ljudi. Normalan slijed događaja je da što više starimo naša individualna perspektiva se mijenja. S godinama nam postaje sve važnija adekvatnost i održivost mirovinskog sustava te na poslijetku i pitanje kakva će nas mirovina dočekati. Gospodarska kriza i negativni demografski trendovi prate nas i dalje i postavlja se pitanje dali je sustav kapitalizirane štednje dugoročno održiv, koji su mogući problemi te kako ih riješiti.

Tema ovog rada posebna je za mene iz razloga što posljednje tri godine živim u Belgiji, prije toga cijeli život i svoje obrazovanje provela sam u Hrvatskoj. Svrha ovog rada je da Vam približim život umirovljenika Belgije, detaljnije opišem mirovinski sustav Belgije i Hrvatske, provedem statističku analizu trenutačnog stanja mirovinskog sustava u Hrvatskoj i u Belgiji te na kraju usporedimo jedan i drugi sustav, vidimo njihove prednosti i mane i zaključimo koji je dugoročno bolje održiv.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Kao primaran izvor podataka korištene su publikacije Hrvatskog zavoda za mirovniško osiguranje te Belgijska Federalna služba za mirovine. Kao sekundarni izvor podataka korišteni su podaci Državnog zavoda za statistiku, publikacije hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga, Belgijska centralna banka, Belgijski nacionalni ured za socijalno osiguranje te stručni i znanstveni radovi. Osim toga prikupljeni kvantitativni podaci korišteni su u svrhu izrade tablica i grafikona koji jasnije prikazuju razlike u mirovinskom sustavu Hrvatske i Belgije.

1.3. Struktura rada

Rad je koncipiran u pet poglavlja. Nakon uvoda, slijedi poglavlje Mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj gdje se objašnjava sve o pojmu i važnosti mirovinskog sustava, razjašnjava se trenutčan koncept mirovinskog sustava u hrvatskoj, opisuju se tri fonda te mirovinska reforma koja je nastupila 2019. godine. U trećem poglavlju razradit ćemo mirovinski sustav u Belgiji, kako on funkcionira, koje su njegove najbitnije značajke te kako na kraju umirovljenici u Belgiji žive. Čvrto poglavlje dovodi nas do komparativne analize oba mirovinska sustava, njihovih prednosti i nedostataka te same usporedbe. Na samom kraju rada je zaključak u kojem su istaknute najvažnije karakteristike oba mirovinska sustava i usporedba kakvu kvalitetu života imaju umirovljenici u Hrvatskoj , a kakvu u Belgiji. Na poslijeku popis literature koja je korištena, popis tablica, grafikona i slika.

2. MIROVINSKI SUSTAV U HRVATSKOJ

2.1. Općenito o mirovinskom sustavu u RH

„Mirovinski sustav je skup pravnih normi, financijskih i institucionalnih aranžmana kojima se regulira osiguranje od rizika starosti, invalidnosti i gubitka hranitelja“¹. „Najvažnija funkcija mirovinskog sustava je da pojedincima i njihovim obiteljima posluži kao mehanizam koji će im omogućiti raspodjelu potrošnje tijekom cijelog životnog vijeka. Mirovine imaju bitnu funkciju u održavanju solidarnosti unutar društva. U okviru mirovinskog sustava odvija se vertikalna redistribucija dohotka od bogatijih prema siromašnijim kategorijama umirovljenika. U mirovinskim se sustavima vrši i horizontalna redistribucija dohotka u prilog onim umirovljenicima koji su u posebnoj životnoj situaciji, imaju dodatne troškove pa su im stoga potrebna veća sredstva za život (npr. umirovljenici s ovisnim članovima svoje obitelji ili oni sa brojnim obiteljima). „²Ukratko, mirovinski je sustav civilizacijsko dostignuće bez kojeg je nemoguće funkcioniranje modernog društva. Značenje je mirovinskog sustava u tome što on bitno utječe na ekonomsku sudbinu većine ljudi. Za mirovine se iz nacionalnog dohotka izdvajaju ogromna sredstva, a mirovinski fondovi u mnogim zemljama raspolažu s velikim kapitalom. U europskim društvima, zbog intenzivnog demografskog starenja, umirovljenici čine brojnu kategoriju stanovnika, stoga su oni važan dio glasačkog tijela za čije se glasove na izborima nadmeću političke stranke.

U teoriji, mirovinski sustavi mogu biti javni (upravitelj je država) ili privatni (upravitelj je privatna financijska institucija). Mogu biti obvezni ili dobrovoljni, definiranih davanja ili definiranih doprinosa, te univerzalni ili utemeljeni na osiguranju zaposlenih. Univerzalni mirovinski sustavi namijenjeni su svima, a plaćaju se iz poreza dok oni utemeljeni na osiguranju zaposlenih plaćaju se kao doprinosi iz plaće. Mirovinski sustavi obično su kombinacija gore navadenih.

¹ Puljiz, 2007, str. 164

² Ibidem, str.164

Sustav mirovinskog osiguranja uređen je zakonima: Zakon o mirovinskom osiguranju, Zakon o obveznim mirovinskim fondovima, Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima, Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima te pripadajućim podzakonskim aktima.³ Prema uvjetima koje treba ispuniti mirovine mogu biti:

1. Starosna – pravo se stječe s navršениh 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža
2. Prijevremena starosna – pravo se stječe s navršениh 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža, a umanjuje se za iznos od 0,10% do 0,34%
3. Invalidska mirovina – pravo se stječe u slučaju gubitka radne sposobnosti
4. Privremena invalidska mirovina - ako ste se nakon ozljede profesionalnom rehabilitacijom osposobili za rad, ali ste nakon završene rehabilitacije dugotrajno (najmanje pet godina) nezaposleni i to traje do 58. godine, stječete pravo na privremenu invalidsku mirovinu
5. Obiteljska mirovina - mirovinski sustav brine se i za obitelj osiguranika na način da u slučaju smrti osobe koja ima mirovinsko osiguranje članovi njegove obitelji stječu pravo na obiteljsku mirovinu⁴

„Člankom 1. Zakona o mirovinskom osiguranju,⁵ propisano je da sustav Mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj čine:

1. Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti
2. Obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje
3. Dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje

³Hrvatska gospodarska komora, dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/hanfamirovinski57877d5bcf60d.pdf>

⁴ HZZMO, dostupno na: <https://www.mirovinsko.hr/>

⁵ NN RH, br. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18 i 62/18

Slika 1 Tri stupa mirovinskog osiguranja

Izvor 1 HANFA (2020), dostupno na: <https://hanfa.hr/edukacija-i-potro%C5%A1a%C4%8Di/financijska-pismenost/izaberi-budu%C4%87nost/>

Prvi stup mirovinskog sustava naziva se stupom međugeneracijske solidarnosti. Što znači da zaposlenici izdvajaju doprinose za mirovinsko osiguranje, a iz tih doprinosa se isplaćuju mirovine sadašnjih umirovljenika. Nadležna ustanova za ostvarivanje prava iz ovog sustava je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO). Uplate u prvi stup obvezne su za sve osobe koje su u radnom odnosu ili obavljaju samostalnu ili profesionalnu djelatnost. „Doprinosi se izdvajaju u visini 20% bruto plaće zaposlenih osoba u RH ili 15% bruto plaće ako je osoba obveznik plaćanja drugog mirovinskog stupa. Osim doprinosima osiguranika, prvi stup financira se i iz državnog proračuna.“⁶

„Drugi stup mirovinskog osiguranja predstavlja obveznu individualnu kapitaliziranu štednju. Individualna znači da je riječ o osobnoj imovini jer se uplaćena sredstva evidentiraju na osobnom računu svakog člana mirovinskog fonda, a kapitalizirana znači da se prilikom uplaćivanja u odabrani obvezni mirovinski fond ostvaruje i određeni prinos od tog ulaganja.“⁷ Drugim stupom upravljaju posebna mirovinska društva koja su u privatnom vlasništvu, a pod

⁶ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2015) Mirovinski sustav. Zagreb: Hanfa

⁷ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2015) Mirovinski sustav. Zagreb: Hanfa

nadzorom Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (HANFA). Prikupljanje sredstava u drugom stupu odvija se putem obveznih mirovinskih fondova, dok se isplata mirovina odvija isključivo putem mirovinskih osiguravajućih društava. Doprinosi za drugi stup izdvajaju se u visini od 5% bruto plaće zaposlenih osoba u RH. Ovaj stup obuhvaća isti krug osoba koje imaju svojstvo osiguranika u prvom stupu, a koje su početkom primjene novog zakona bile mlađe od 40 godina, dok su stariji od 40 mogli birati hoće li ostati u starome sustavu ili prijeći na novi.⁸

Treći stup mirovinskog osiguranja predstavlja dobrovoljnu mirovinsku štednju, a na temelju individualne kapitalizirane štednje. Osim što je dobrovoljan treći stup je i fleksibilniji od prva dva stupa jer osiguranici sami odabiru koliki iznos i koliko često će novac uplaćivati u fond koji su odabrali. Država potiče građane na uplaćivanje sredstava u dobrovoljni mirovinski fond isplatom državnih poticajnih sredstava koji iznose 15% od godišnjih uplata. Znači godišnjom uplatom od 5 tisuća kuna država će nadodati maksimalno 750 kuna. Članom dobrovoljnog mirovinskog fonda postaje se sklapanjem ugovora o članstvu s mirovinskim društvom te upisom u registar članova društva. Osiguranik trećeg dijela hrvatskog mirovinskog sustava može biti bilo koja osoba koja ima prebivalište u Republici Hrvatskoj⁹. Dobrovoljni mirovinski fondovi mogu biti:

1. Otvoreni - namjenjeni su za sve fizičke osobe
2. Zatvoreni - namjenjeni su za zaposlenike određenog poslodavca koji je odlučio osnovati fond za svoje zaposlenike

⁸ Puljiz, 2007, str. 183

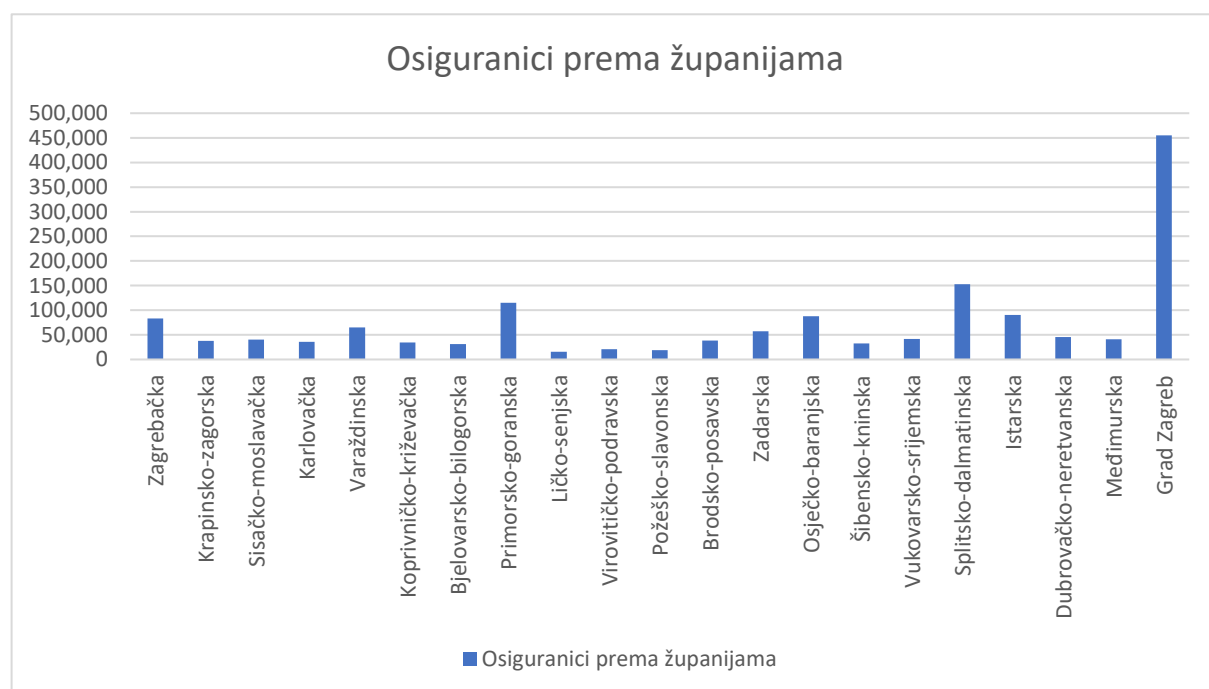
⁹ NN, Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_06_97_1230.html

Tablica 1 Osiguranici prema osnovama osiguranja i spolu

Red. br.	Osnove osiguranja	Stanje 30.lipnja.2020		
		Muškarci	Žene	Ukupno
1.	Radnici kod pravnih osoba	692.326	630.629	1.322.955
2.	Radnici kod fizičkih osoba	54.248	53.096	107.344
3.	Obrtnici	45.463	23.524	68.987
4.	Poljoprivrednici	12.965	6.222	19.187
5.	Samostalne profesionalne djelatnosti	1.308	7.015	18.323
6.	Osiguranici zaposleni kod međunarodnih organizacija	76	6	82
7.	Produženo osiguranje	2.247	2.488	4.735
Ukupno		818.633	722.980	1.541.613

Izvor: 2 HZMO (2020), dostupno na: <https://www.mirovinsko.hr/hr/statistika/890>

Grafikon 1 Osiguranici prema županijama

Izvor: 3 HZMO (2020), dostupno na: <https://www.mirovinsko.hr/hr/statistika/890>

2.2. Mirovinski fondovi

Mirovinski fond imovina je bez pravne osobnosti i u njemu se prikuplja novac koji uplaćuju njegovi članovi, koji su ujedno i vlasnici fonda. Zadaća je društva koje upravlja mirovinskim fondom ulaganje tog novca radi povećanja vrijednosti imovine fonda. Cilj je takvog ulaganja svakom članu fonda omogućiti isplatu što veće mirovine u budućnosti. „Konačno, iznos na osobnom računu, koji se vodi u Središnjem registru osiguranika (REGOS), ovisit će o iznosu doprinosa koje poslodavac uplaćuje u fond te o načinu upravljanja pojedinim fondom.“¹⁰ Mirovinski fond osniva i njime upravlja mirovinsko društvo. „U Republici Hrvatskoj je 2014. godine donesen Zakon o obveznim mirovinskim fondovima koji određuje tri kategorije obveznih mirovinskih fondova: kategoriju A, B i C. Prilikom prvog zaposlenja samostalno se odabire mirovinsko društvo. Ako osiguranik u roku od šest mjeseci po datumu zaposlenja samostalno ne odabere mirovinski fond i njegovu kategoriju, REGOS će ga automatski rasporediti u fond kategorije B pod upravljanjem jednog od mirovinskih društava. Budući da mirovinsko društvo upravlja fondom u vaše ime, ono odlučuje u što će obvezni mirovinski fond ulagati novac uplaćen putem doprinosa. S obzirom na to da se radi o novcu od kojeg će se jednog dana isplaćivati mirovine trenutno zaposlenih osoba, postoje mnoga zakonska ograničenja koja brinu da se poštuju načela sigurnosti, razboritosti i opreza te da se što više smanji rizik ulaganja. Obvezni mirovinski fondovi ulažu u razne vrste imovine poput obveznica i dionica, ali i u druge vrste imovine kao što su depoziti, udjeli u investicijskim fondovima i slično.“¹¹ Svaka od kategorija obveznih mirovinskih fondova ima određeni rizik. Što je rizik veći, veći je i prinos. Najviši rizik veže se uz fondove kategorije A, a najmanji rizik preuzimaju oni koji se opredijele za fondove kategorije C.

Tablica 2 Članstvo u mirovinskim fondovima

Šifra		04.2020.	05.2020.	06.2020.
1	Obvenzi mirovinski fondovi kategorije A	47.561	51.113	52.244
2	Obvezni mirovinski fondovi kategorije B	1.940.745	1.940.391	1.937.391
3	Obvezni mirovinski fondovi kategorije C	41.955	41.195	42.786
	Ukupno obvezni mirovinski fondovi	2.030.261	2.032.514	2.032.421
4	Otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi	325.973	333.189	333.893
5	Zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi	45.071	45.036	44.956

Izvor 4 Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, dostupno na: <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4>

¹⁰ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2015) Mirovinski sustav. Zagreb: Hanfa

¹¹ HGK (2020), dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/financijska-pismenost-20205e56226cc9c25.pdf>

„Odabirom jednog od obveznih mirovinskih fondova kategorije A, zbog strategije njegova ulaganja preuzima se veća količina rizika nego što je to pri odabiru fondova kategorije B i C. Strategijom ulaganja predviđeno je da veći dio imovine fonda kategorije A smiju činiti prenosivi vlasnički vrijednosni papiri. Izloženo dioničkom tržištu smije biti do 55% neto vrijednosti imovine fonda, dok najmanje 30% imovine mora biti uloženo u prenosive dužničke vrijednosne papire i instrumente tržišta. „¹²Samim ulaganjem u dionice koje su izloženije riziku promjena cijena nego što su to dužnički vrijednosni papiri, preuzima se veći rizik. Fond kategorije A namjenjen je mlađim ljudima koji su tek ušli na tržište rada. Članom fonda kategorije A može se biti najduže do deset godina prije nego što bi se trebalo otići u starosnu mirovinu.

Tablica 3 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova kategorije A

Vrsta imovine	05.2020	06.2020
Novčana sredstva	40.513	36.249
Potraživanja	2.004	16.304
Vrijednosni papiri i depoziti	790.857	804.928
Domaći	574.697	589.323
Dionice + GDR	200.995	203.308
Državne obveznice	338.658	344.209
Municipalne obveznice	0	0
Korporativne obveznice	21.343	21.198
AIF	0	0
UCITS fondovi	2.700	2.709
Instrumenti tržišta novca	0	0
Depoziti	11.000	17.900
Inozemni	216.160	215.604
Dionice	99.684	96.514
Državne obveznice	19.920	23.828
Municipalne obveznice	0	0
Korporacijske obveznice	4.752	4.712
AIF	5.599	5.539
UCITS i OIF s javnom ponudom	86.205	85.011
Instrumenti tržišta novca	0	0
Depoziti	0	0
Ostala imovina	0	0
UKUPNA IMOVINA	833.374	857.480
UKUPNE OBVEZE	4.757	11.432
Neto imovina	828.617	846.049
Izloženost izvedenicama	993	454

Izvor: 5 Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, dostupno na: <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4>

¹² Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2015) Mirovinski sustav. Zagreb: Hanfa

„Mirovinski fondovi kategorije B nose manji rizik od onih kategorije A, ali i veći rizik ulaganja od kategorije C. „Zlatna sredina“ u količini rizika povezana je sa strategijom i ograničenjima ulaganja koji su propisani za fond te kategorije. Najmanje 50% imovine fonda kategorije B mora biti uloženo u prenosive dužničke vrijednosne papire i instrumente tržišta novca čiji je izdavatelj Republika Hrvatska, druga država članica OECD-a te Hrvatska narodna banka ili središnja banka druge države članice odnosno države članice OECD-a.“¹³ Manja izloženost riziku ograničava se tako što ulaganja u prenosive dužničke vrijednosne papire može biti najviše 35% imovine fonda. Članom fonda kategorije B može se biti do 5 godina prije odlaska u starosnu imovinu, nakon ispunjenja tog uvjeta REGOS raspoređuje u fond kategorije C.

Tablica 4 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova kategorije B

Vrsta imovine	05.2020	06.2020
Novčana sredstva	1.387.743	2.039.951
Potraživanja	247.932	7.442.547
Vrijednosni papiri i depoziti	104.648.980	100.321.392
Domaći	87.465.671	83.479.146
Dionice + GDR	11.047.680	11.071.902
Državne obveznice	70.737.005	67.022.506
Municipalne obveznice	0	0
Korporativne obveznice	1.589.117	1.574.936
AIF	197.048	168.750
UCITS fondovi	578.243	579.566
Instrumenti tržišta novca	2.074.117	2.074.226
Depoziti	1.242.460	987.259
Inozemni	17.183.309	16.842.245
Dionice	8.029.781	7.923.873
Državne obveznice	1.721.096	1.707.068
Municipalne obveznice	0	0
Korporativne obveznice	706.659	698.087
AIF	406.837	411.300
UCITS i OIF s javnom ponudom	6.318.936	6.101.916
Instrumenti tržišta novca	0	0
Depoziti	0	0
Ostala imovina	0	0
UKUPNA IMOVINA	106.284.655	109.803.889
UKUPNE OBVEZE	1.019.423	4.224.112
Neto imovina	105.265.231	105.579.777
Izloženost izvedenicama	108.010	23.340

Izvor: 6 Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, dostupno na: <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4>

¹³ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2015) Mirovinski sustav. Zagreb: Hanfa

„Odabirom jednog od obveznih mirovinskih fondova kategorije C odabirete strategiju koja podrazumijeva preuzimanje najmanjeg rizika između navedene tri kategorije. S tim u skladu, tom je fondu ulaganje u prenosive vlasničke vrijednosne papire zabranjeno, a najmanje 70% imovine mora biti uloženo u prenosive dužničke vrijednosne papire i instrumente tržišta novca čiji je izdavatelj Republika Hrvatska, druga država članica ili država članica OECD-a te Hrvatska narodna banka ili središnja banka druge države članice odnosno države članice OECD-a.“¹⁴ Ljudima kojima je ostalo 5 godina do odlaska u starosnu mirovinu REGOS ih automatski svrstava u ovaj fond kategorije C, no ta kategorija je dostupna svima koji ne žele ulaziti u preveliki rizik.

Tablica 5 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova kategorije C

Vrsta imovine	05.2020	06.2020
Novčana sredstva	246.103	169.743
Potraživanja	26.824	424.883
Vrijednosni papiri i depoziti	6.249.184	6.143.147
Domaći	6.096.346	5.941.580
Dionice + GDR	0	0
Državne obveznice	5.642.055	5.498.002
Municipalne obveznice	0	0
Korporativne obveznice	206.139	204.933
AIF	0	0
UCITS fondovi	102.165	102.654
Instrumenti tržišta novca	55.987	55.990
Depoziti	90.001	80.001
Inozemni	152.838	201.567
Dionice	0	0
Državne obveznice	87.969	137.949
Municipalne obveznice	0	0
Korporativne obveznice	64.868	63.618
AIF	0	0
UCITS i OIF s javnom ponudom	0	0
Instrumenti tržišta novca	0	0
Depoziti	0	0
Ostala imovina	0	0
UKUPNA IMOVINA	6.522.111	6.737.773
UKUPNE OBVEZE	69.727	246.655
Neto imovina	6.452.384	6.491.118
Izloženost izvedenicama	9.797	8.061

Izvor: 7 Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, dostupno na: <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4>

¹⁴ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2015) Mirovinski sustav. Zagreb: Hanfa

Promjena obveznog mirovinskog fonda moguća je pod uvjetom da je prošlo 14 dana od zadnje promjene. U prve tri godine članstva plaća se izlazak iz fonda, a nakon tri godine članstvo se može promijeniti besplatno. Promjena postojećeg obveznog mirovinskog fonda može se učiniti na šalteru REGOS-a i u poslovnicama FINA-e. Kategorija obveznog mirovinskog fonda može se promijeniti kad osoba navrši broj godina koji je dijeljiv s brojem tri (npr. 27 godina, 36 godina...) i to u kalendarskom mjesecu rođenja osobe. Ovim uvjetom zakonodavac je imao namjeru spriječiti velike odljeve iz mirovinskih fondova pojedine kategorije koji bi mogli narušiti ravnotežu nužnu za ostvarivanje investicijske strategije.

2.3. Mirovinska reforma

„Prva mirovinska reforma u Republici Hrvatskoj dogodila se 2002. godine. Kao posljedica rata i tranzicije došlo je do znatnog smanjenja broja zaposlenih odnosno osiguranika, te povećanja broja umirovljenika. U siječnju 2002. godine došlo je do prelaska na mješoviti mirovinski sustav. Te je godine napravljena ključna faza mirovinske reforme kada je pored prvog stupa mirovinskog osiguranja uveden sustav temeljen na individualnoj kapitaliziranoj štednji odnosno drugi stup. „¹⁵

Tablica 6 Odnos osiguranika i umirovljenika u razdoblju od 1980. do 2010. godine

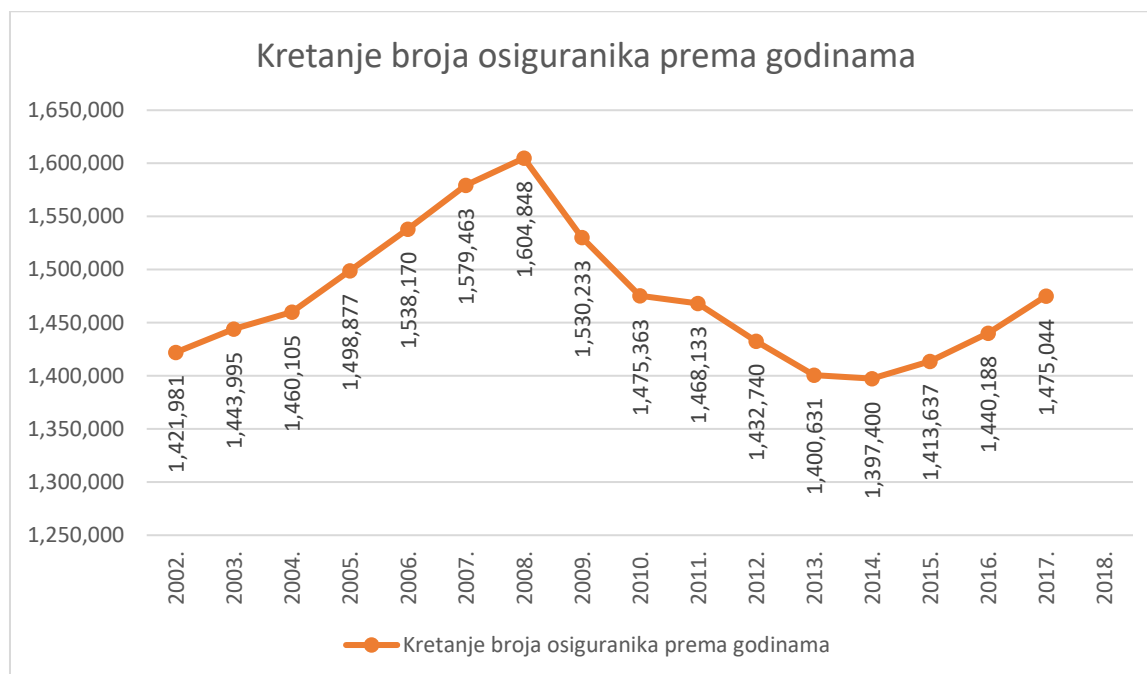
Godina	Osiguranici	Umirovljenici	Odnos
1980	1.816.000	449.000	4,04
1985	1.931.000	524.000	3,68
1990	1.968.000	656.000	3,00
1995	1.568.000	865.000	1,81
2000	1.381.000	1.019.000	1,36
2005	1.507.000	1.078.000	1,40
2010	1.491.000	1.197.000	1,25

Izvor: 8 Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, dostupno na: <https://www.mirovinsko.hr/hr/statistika/936>

¹⁵ Vuković, S. (2005). Mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj – temeljni pokazatelji. Revizija za socijalnu politiku. 12 (3-4), str. 377-392.

„Nakon reforme 2002. godine kada je Hrvatska uspostavila trodjelni sustav mirovinskog osiguranja u obliku tri stupa, 2018. godine došlo je do novih promjena i prijedloga o oporavku mirovinskog sustava. Razlog zašto reforme donesene prvom promjenom više nisu efikasne i održive su broj osiguranika te demografska kretanja. U Hrvatskoj je do pretkriznog razdoblja bio prisutan trend kontinuiranog rasta broja osiguranika koji je u 2008. godini dosegao brojku od 1.604.848, no kasnije zabilježio snažan pad od 13% u odnosu na 2014. godinu. Nakon 2014. godine prisutan je blagi rast, no nedovoljan za stabilan i održiv sustav usklađen s budućim demografskim kretanjima.“¹⁶

Grafikon 2 Kretanje broja osiguranika prema godinama

Izvor 9 Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, dostupno na: <https://www.mirovinsko.hr/hr/statistika/936>

„Radi ne održivosti mirovinskog sustava, a zbog nužnosti prilagodbe dinamici promjena na tržištu, gospodarskim prilikama i demografskim kretanjima Ministarstvo rada i mirovinskog osiguranja u suradnji s Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje (HZMO) i Središnjim registrom osiguranika (REGOS) provelo je cjelovitu mirovinsku reformu. Jedan od glavnih ciljeva ove mirovinske reforme jest očuvanje održivosti financijskog sustava tako da dodatno zaduživanje nije opcija. Cjelovita mirovinska reforma s provedbom je počela 1. siječnja 2019.

¹⁶ Ministarstvo rada i Mirovinskog sustava, dostupno na: <https://mirovinska.mrms.hr/>

godine i obuhvatila je šest zakona: Zakon o mirovinskom osiguranju, Zakon o stažu osiguranja s povećanim trajanjem, Zakon o obveznim mirovinskim fondovima, Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima, Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima i Zakon o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju.¹⁷ Glavni razlog za reformu je: problem financijske nejednakosti kod tri skupine umirovljenika:

- Sadašnjih umirovljenika koji s pravom žele veće mirovine
- Generacije umirovljenika koji odlaze u mirovinu u idućih 10-15 godina, a koji će prema važećem zakonu imati oko 600kn manju mirovinu nego sadašnji umirovljenici
- Mlađih generacija koje su sada u 20-im i 30-im godinama i koje će imati mogućnosti zaraditi veće mirovine

Najvažnije stavke mirovinske reforme koja je počela važiti od 01.siječnja.2019.:

- Omogućit će se rad umirovljenicima do pola radnog vremena uz zadržavanje pune mirovine – umirovljenici će raditi na ugovor o radu, te će im se uplaćivati doprinosi za mirovinski staž i samim time povećat će im se mirovine
- Umirovljenicima s najnižim mirovinama povećat će se primanja za 3,13%
- Osobe rođene do 1952.godine primat će mirovinu iz prvog stupa
- Osobe rođene između 1952. i 1961.godine koje su osigurane u prvom i drugom stupu moći će birat koju će mirovinu primati
- Žene i muškarci bi od 01.siječnja.2038.godine trebali ići u starosnu mirovinu s navršenih 67 godina
- Uvodi se kategorija dodatnog staža za izračun visine mirovine roditelju, majci ili posvojiteljici na način da se ukupno navršenom mirovinskom stažu dodaje šest mjeseci za svako rođeno ili posvojeno dijete
- Pravo na profesionalnu rehabilitaciju povećat će se s 53 na 55 godina, a osnovica za novčanu naknadu zbog tjelesnog oštećenja za 15%

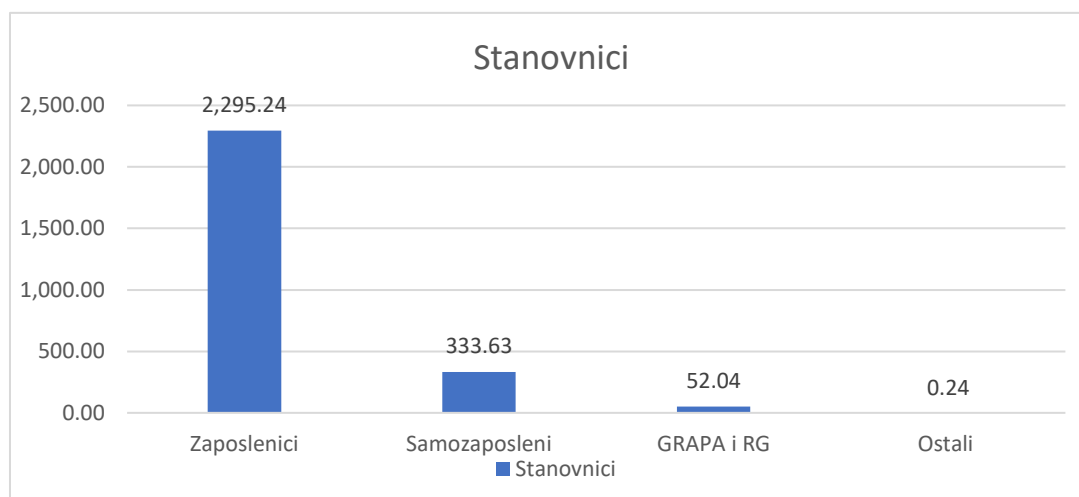
¹⁷ Ministarstvo rada i Mirovinskog sustava, dostupno na: <https://mirovinska.mrms.hr/>

3. MIROVINSKI SUSTAV U BELGIJI

3.1. Općenito o mirovinskom sustavu u Belgiji

Mirovinski sustav u Belgiji dosta je sličan mirovinskom sustavu Hrvatske. Podijeljen je u tri mirovinska stupa: javni, okupacijski i dobrovoljni. Međutim, Belgijsko socijalno i zdravstveno osiguranje je drugačije i kombinirano. Ovisno do zaposlenja, Belgija ima tri kategorije: zaposlene u javnom sektoru, zaposlene u privatnom sektoru te samozaposlene osobe. Ovisno o vrsti zaposlenja tako će Vam biti sa socijalnim i zdravstvenim osiguranjem. Zdravstveno osiguranje u Belgiji dijelom se financira iz doprinosa za socijalno osiguranje, a dijelom zahtjeva građane da plate postotak troškova zdravstvenog osiguranja. Prilikom zaposlenja stanovnik Belgije bira svoj socijalni fond koji kod zaposlenih osoba u javnom i privatnom sektoru plaća poslodavac, dok kod samozaposlenih osoba pojedinac snosi trošak plaćanja fonda. Kod zaposlenih osoba poslodavac će plaćati 25% povrh plaće belgijskom Nacionalnom uredu za socijalno osiguranje (RSZ), dok 13% od plaće će si plaćati svaki pojedinac. Samozaposlene osobe plaćaju kvartalno doprinose za svoje socijalno osiguranje te je to 22% njihovog dohotka¹⁸. Svi zaposlenici, samozaposleni i državni službenici primaju svoje mirovine od Nacionalnog ureda za mirovine (PFD). U prošlosti državni službenici primali su mirovine od Zavoda za mirovinsko osiguranje u javnom sektoru, međutim ta dva odjela sada su spojena.

Grafikon 3 Grafikon 3 Neto izdaci za ožujak 2020. (u milijunima €)

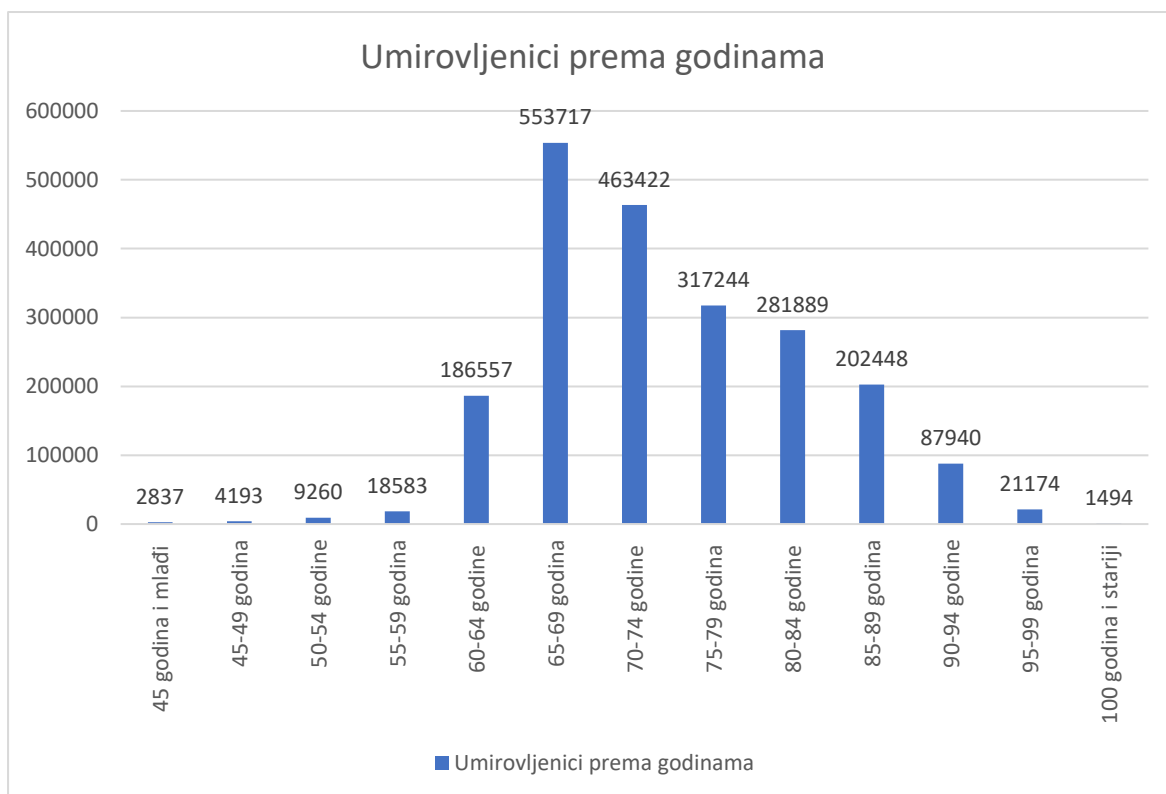
Izvor: 10 Federalna služba za mirovine u Belgiji, dostupno na: <https://www.sfpd.fgov.be/fr>

¹⁸ Belgijski ured za socijalno osiguranje, dostupno na: <https://www.rsz.fgov.be/nl>

3.2. Tri stupa mirovinskog osiguranja u Belgiji

Belgijski mirovinski sustav podijeljen je na tri stupa. Prvi stup mirovinskog osiguranja predstavlja zakonsku mirovinu. Drugi stup mirovinskog osiguranja imaju zaposlenici u državnom sektoru jer tada im poslodavac osigurava dodatno ili grupno mirovinsko osiguranje. Samozaposlene osobe također mogu imati drugi stup ako same odluče uplaćivati novac. Treći stup mirovinskog osiguranja je kada si svaki pojedinac nebitno radi li u državnom ili privatnom sektoru ili je samozaposlen pa sam uplaćuje „mirovinsku štednju”.¹⁹ Mirovinski sustav u Belgiji sastoji se od državne mirovine, profesionalne mirovine i privatne mirovine, a dostupna je svim stanovnicima starijim od 65 godina.

Grafikon 4 Broj umirovljenika prema godinama starosti

Izvor: 11 Državni zavod za statistiku Belgije, dostupno na: <https://www.statista.com/statistics/542467/number-of-pensioners-in-belgium-by-age/>

¹⁹ Federalna služba za mirovine u Belgiji, dostupno na: <https://www.sfpd.fgov.be/fr/droit-a-la-pension>

Državna mirovina na nju imaju pravo svi zaposleni, samozaposleni i državni službenici koji su osigurani prema zakonski propisanom mirovinskom programu. Što znači svi oni koji su uplaćivali doprinose u socijalan fond. Belgija odobrava minimalan dohodak starijih osoba za svaku stariju osobu od 65 godina čija je mirovina i drugi prihodi ispod određenog praga. Visina, tj. iznos mirovine ovisi o prethodnoj zaradi, trenutnoj razini dohodka i obiteljskom statusu. Maksimalna mirovina iznosi 60% prosječne plaće za samce te 75% prosječne plaće za oženjene pojedince. Doprinos plaća i zaposlenik i poslodavac. Zaposlenik u iznosu od 7,5%, a poslodavac 8,86%. Službena dob za odlazak u starosnu državnu mirovinu je 65 godina i 45 godina staža. Minimalan broj staža za pravo na državnu mirovinu je 30 godina. Buduća dob umirovljenja bit će podignuta na 66 godina 2025.godine i 67 godina 2030.godine.²⁰

Tablica 7 Raspodjela broja mirovina prema mjestu prebivališta zaposlenih u državnom sektoru

Pokrajina	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Br. mirovina	Pros. iznos	Br.mirovina	Pros. iznos	Br.mirovina	Pros. iznos
Brisel	11.717	2.726€	18.559	2.193€	30.276	2.399€
Flandrija	167.266	2.543€	165.372	1.965€	332.638	2.256€
Valonija	97.578	2.462€	106.757	1.981€	204.335	2.210€

Izvor: 12 Federalna služba za mirovine u Belgiji, dostupno na: <https://www.pdos-sdpsp.fgov.be/apps/statistics/nl/search>

Profesionalna mirovina u Belgiji je proizvoljna. Strukovni mirovinski planovi uglavnom se pružaju zaposlenicima koji rade kao službenici. Mirovinski programi za cijelu industriju mogu se uspostaviti kao rezultat kolektivnog pregovaranja poslodavaca i sindikata. Svaka industrija može imati samo jedan mirovinski fond. Kolektivni ugovor postavlja minimalne standarde za svaki sektor, stvarajući visoko konkurentno i profesionalno tržište mirovina. Mirovine u poduzećima mogu se financirati putem osiguravajućeg društva ili samo-upravljanog mirovinskog fonda. Samozaposlene osobe moraju si same uplaćivati drugi stup mirovinskog osiguranja ako to žele.

²⁰ Federalna služba za mirovine u Belgiji, dostupno na: <https://soc.kuleuven.be/ceso/spsw/publications/phd-hans-peeters>

Privatna mirovina ili treći stup je mirovina za koju vi sami štedite. Zbog trenutnih demografskih trendova u budućnosti će naglasak biti na drugom i trećem stupu te će to rezultirati dodatnim priljevom kapitala u korporativne i javne mirovinske fondove. Kako bi potakula privatne mirovine tj. treći stup Belgijska vlada povećala je iznos porezne olakšice s 960€ na 1.230€. Najnovija istraživanja pokazala su da čak 33% Belgijskog stanovništva uplaćuje treći stup mirovinskog osiguranja te da je broj uplata 2016.godine bio oko 2.024.000.000€. Privatnu mirovinu možete uplaćivati u osiguravajućoj kući ili u banci. Minimalan mjesečni iznos je 10€, te minimalan broj godina je 10 godina. Svoj iznos ne možete podići prije 60.godine života. U slučaju smrti iznos novca na računu je nasljedan.

Belgija ima relativno malo mirovinsko tržište kojim dominiraju proizvođači osiguranja. Kako bi ublažila proračunske izazove izazvane brzim starenjem belgijskog stanovništva između 2010. i 2030.godine, belgijska je vlada osnovala Fond za starenje stanovništva 2000.godine. Očekuje se da će troškovi za mirovine 2050.godine iznositi 13,4% bruto domaćeg proizvoda. Fond se financira kombinacijom prihoda od privatizacije i gdje je to moguće viškovima u sustavu socijalnog osiguranja kao i dijelom iz proračunskih viškova.

3.3. Vrste mirovina prema godinama, stažu te obiteljskoj situaciji

Belgija kao zemlja zapadne Europe ima izrazito visoke plaće. Visina plaće naravno ovisi o stupnju obrazovanja, dobi, stažu te kompetencijama pojedinca. Unatoč visokim plaćama, Belgija ima i najviši porez na dohodak. Njihov porez je podijeljen u par kategorija ovisno o tome koliko zaradite bruto unutar godinu dana. Uzmimo za primjer da radite za minimalnu plaću koja ovdje iznosi neto 12.000kn, godišnje zaradite 144.000kn te spadate u drugu kategoriju, od tog iznosa oduzeto vam je 40% bruto plaće za porez državi. Ukoliko ste u braku, porez u Belgiji bit će manji te ustvari ljudi koji imaju partnera dobivaju veće plaće. Što imate veću plaću i mirovina će biti bolja. Što se tiče poreza ako ste samac i ukidanje dijela poreza ako

ste u braku ista stvar je i s mirovinama. Samci dobivaju manju mirovinu, nego oni u braku. Samci dobiju oko 60% svoje plaće, dok oženjeni dobiju oko 75% plaće u prosjeku je to između 1.000€ i 1.200€ mjesečno. ²¹Zanimljiva činjenica je da ljudi koji dobivaju mirovinu u Belgiji dobiju 13 mirovina tijekom godine. Naime, Belgijanci dobivaju trinaestu mirovinu u svibnju koja je nešto manja od prosječne mirovine te iznosi 1.107,76€ za oženjene i 814,22€ za samce, a dobivaju je svi umirovljenici kao „džeparac“ za ljetovanje.

Službena dob za odlazak u starosnu mirovinu u Belgiji je 65 godina i minimalno 45 godina radnog staža kako bi ostavili pravo na potpunu državnu mirovinu. Državnu mirovinu moguće je dobiti od 65.godine života iako ne ispunjavate uvijet minimalnog radnog staža. Mirovinskom reformom koja je bila 2012. godina ta granica se pomakla na 67 godina starosti od 2030.godine. Nakon odlaska u starosnu mirovinu, umirovljenici u Belgiji mogu nastaviti raditi bez da im se mirovina smanjuje uz dopušteje poslodavca.

U Belgiji veliki je jaz između stvarne dobi umirovljenja i službene starosne mirovine. Belgijska vlada pokušava taj jaz zatvoriti promjenama u poreznim stopama na mirovine. Oni koji odlaze u mirovinu sa 60 godina oporezuju se s 20%, što je 3,5% više od stope kojima se oporezuju 65-godišnjaci. U prijevremenu mirovinu možete pod 3 uvijeta:

- 60 godina starosti i 44 godine radnog staža
- 61 godina starosti i 43 godine radnog staža
- 63 godine starosti i 42 godine radnog staža

Nasljednička mirovina ili obiteljska treća je vrsta mirovine u Belgiji. Nasljedničku mirovinu možete dobivati od svog pokojnog supružnika te ako imate minimalno 47 godina i 6 mjeseci, bili ste u braku najmanje jednu godinu, niste ponovno oženjeni i niste osuđeni za pokušaj ubojstva umrlog supružnika. Obiteljska mirovina dobiva se i ako pokojnik nije nužno bio i umirovljenik. Izračun ove mirovine ovisi o broju osoba koje imaju pravo na obiteljsku mirovinu

²¹ Federalna sužba za mirovine u Belgiji, dostupno na: <https://www.sfpd.fgov.be/fr>

(supružnik pokojnika, bivši supružnik pokojnika te dijete koje je ostalo bez roditelja), mogućem pravu na zajamčeni minimalni iznos itd.

Razvedena supružnička mirovina ili mirovina razvedenog bračnog partnera je mirovina koju također možete primati u Belgiji te ju kombinirati s osobnom mirovinom. Izračunava se na temelju plaće u karijeri vašeg bivšeg supružnika, a na nju imate pravo ako: možete koristiti svoju mirovinu, niste lišeni roditeljskog skrbništva, niste osuđeni zbog pokušaja ubojstva te ne smijete biti ponovno vjenčani. U slučaju više razvoda tijekom života, možda će te imati pravo na nekoliko mirovina od bivših partnera.

Odvojena mirovina supružnika zadnja je vrsta mirovine u Belgiji. Ona je specifična te na nju imate pravo kada službeno imate prebivalište odvojeno od supružnika, sudskom odlukom odvojeni ste od tijela i imovine te ako je vaš supružnik u zatvoru ili je primljen u ustanovu za socijalnu skrb. Uvjeti koje morate zadovoljiti kako bi primali dio partnerove mirovine: niste lišeni roditeljskog skrbništva, niste osuđeni za pokušaj ubojstva, službeno prebivalište na dvije odvojene adrese te da niste u postupku razvoda. Ako partner nikada nije zatražio mirovinu a napunio je 65 godina, vi možete umjesto njega podnijeti zahtjev.

Minimalna mirovina u Belgiji definirana je zakonom te iznosi 1.266€ bruto, za samce odbija se porez od 20% što znači da je minimalna neto mirovina 1.012,8€ ukoliko ste radili 45 godina. U Belgiji maksimalna državna mirovina također je definirana od vlade za zaposlenike ona iznosi 3.100€, 6.700€ za državne službenike te 1.800€ za samozaposlene osobe. Nacionalni ured za mirovine u Belgiji izračunat će iznos koji će te dobiti na temelju vaše prosjene plaće tijekom karijere. Ako živite u Belgiji ne morate podnositi zahtjev za mirovinu. Umjesto toga, Nacionalni ured za mirovine kontaktirat će pojedinca godinu dana prije nego što počne mirovina.²²

Jamstvo dohotka za starije osobe (GRAPA) je pogodnost koja se daje osobama starijim od 65 godina čiji su prihodi preniski da bi se održala egzistencija. Jamstvo dohotka za starije osobe

²² Federalna služba za mirovine u Belgiji, dostupno na: <https://www.sfpd.fgov.be/fr>

povezana je s uvjetima, dobi, državljanstvom i prebivalištem. Iznos ovisi o financijskoj i obiteljskoj situaciji.

Pravo na pomoć države imate pod uvjetima:

- Mjesečni prihodi iznose manje od: 1.154,41€ za samce, 769,61€ za suživotnike
- Imate 65 godina
- Belgijski ste državljanin
- Imate prebivalište u Belgiji

Znači ako imate mirovinu 650€ mjesečno i samac ste u Belgiji, dobit će te pomoć od države kako bi mogli ostvariti minimalnu mirovinu od 1.154,41€. Ustvari država će nadoplatiti iznos od 504,41€ na vašu mirovinu. Ista stvar je za pojedince koji žive s partnerom ili suživotnicima. Naravno prije nego što dodijele pomoć razmotrit će sve vaše resurse tj. imovinu. Nekretnine na temelju katastarskog dohotka ili preprodajne vrijednosti i pokretni kapital.²³

²³ Socijalno osiguranje Belgije, dostupno na: <https://www.socialsecurity.be/citizen/fr/pension/autres-avantages-de-pension/grapa>

4. ANALIZA MIROVINSKOG SUSTAVA BELGIJE I HRVATSKE

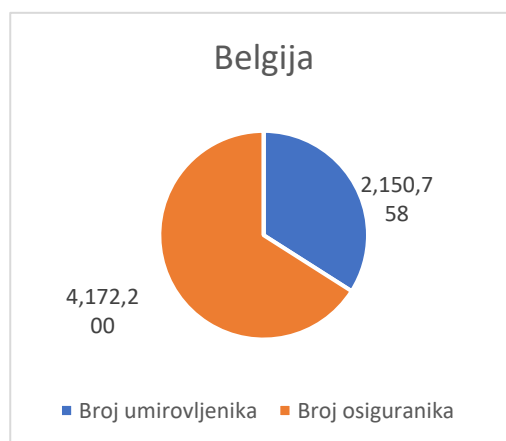
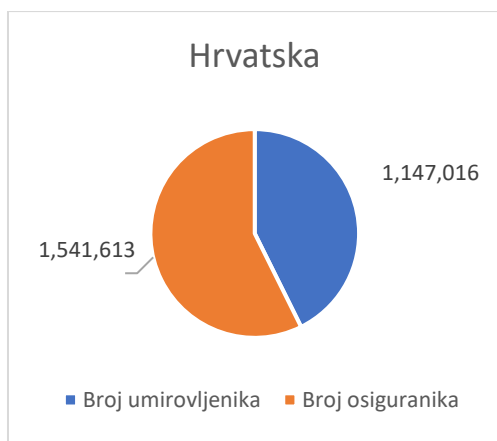
Komparativnu analizu mirovinskog sustava Belgije i Hrvatske temeljit ćemo na: minimalnoj mirovini, prosječnoj mirovini, vrstama mirovina, godinama potrebnim za odlazak u punu mirovinu, broju umirovljenika, broju radno sposobnih ljudi te vidjeti koliko belgijanci, a koliko hrvati štede u privatnim mirovinskim fondovima.

Tablica 8 Broj stanovnika, umirovljenika i osiguranika u Belgiji i Hrvatskoj

	Hrvatska	Belgija
Broj stanovnika	4.058.000	11.460.000
Broj umirovljenika	1.147.016	2.150.758
Broj osiguranika	1.541.613	4.172.200

Izvor: 13 Centralna banka Belgije, dostupno na: <https://www.nbb.be/en/statistics> i HZZMO dostupno na: <https://www.mirovinsko.hr/hr/statistika/890>

Iz ove tablice možemo vidjeti da Belgija ima 2,82 puta više stanovnika od Hrvatske. Razlika između broja umirovljenika i nije toliko velika prema podacima Nacionalne banke Belgije 1,87 puta više umirovljenika ima Belgija, no bitna razlika je u zaposlenim ljudima tj. osiguranicima. U Hrvatskoj jednog umirovljenika uzdržava 1,34 radnika dok u Belgiji 1,94 osiguranika uzdržava jednog umirovljenika. Loša demografska situacija u Hrvatskoj praćena je brojnim odljevom mladog i radnosposobnog stanovništva u zapadnu europu što se može iščitati iz omjera broja osiguranika i broja umirovljenika.

U Belgiji kao i u Hrvatskoj postoje tri stupa. U Hrvatskoj su definirana da sadašnji umirovljenici dobivaju svoju mirovinu iz prvog stupa, budući umirovljenici svoje doprinose uplaćuju u drugi stup dok treći stup nije obavezan već može svatko štedjeti sam za svoju mirovinu. Belgijski sustav malo je drugačiji, kod njih prvi stup znači da će te tu mirovinu svakako dobivati, svi oni koji su bili zaposleni u Belgiji te se ta mirovina naziva državnom mirovinom. Drugi stup nije obavezan kao u Hrvatskoj, te tamo poslodavci samovoljno uplaćuju doprinose kako bi njihovi radnici jednog dana dobivali i profesionalnu mirovinu. Samozaposlene osobe mogu si same uplaćivati u drugi stup. Treći stup je kao i u hrvatskoj dobrovoljno mirovinsko osiguranje, te se sklapa u raznim mirovinskim osiguravajućim kućama ili u bankama.

Tablica 9 Podaci o broju ljudi koji uplaćuju sredstva u dobrovoljni mirovinski fond, te godišnjoj imovini dobrovoljnih mirovinskih fondova

	Hrvatska	Belgija
Broj ljudi koji uplaćuju dobrovoljni mirovinski fond	378.849	3.781.800
Postotak	9,34%	33%
Godišnja imovina dobrovoljnih mirovinskih fondova	6.148.426	2.024.000.000

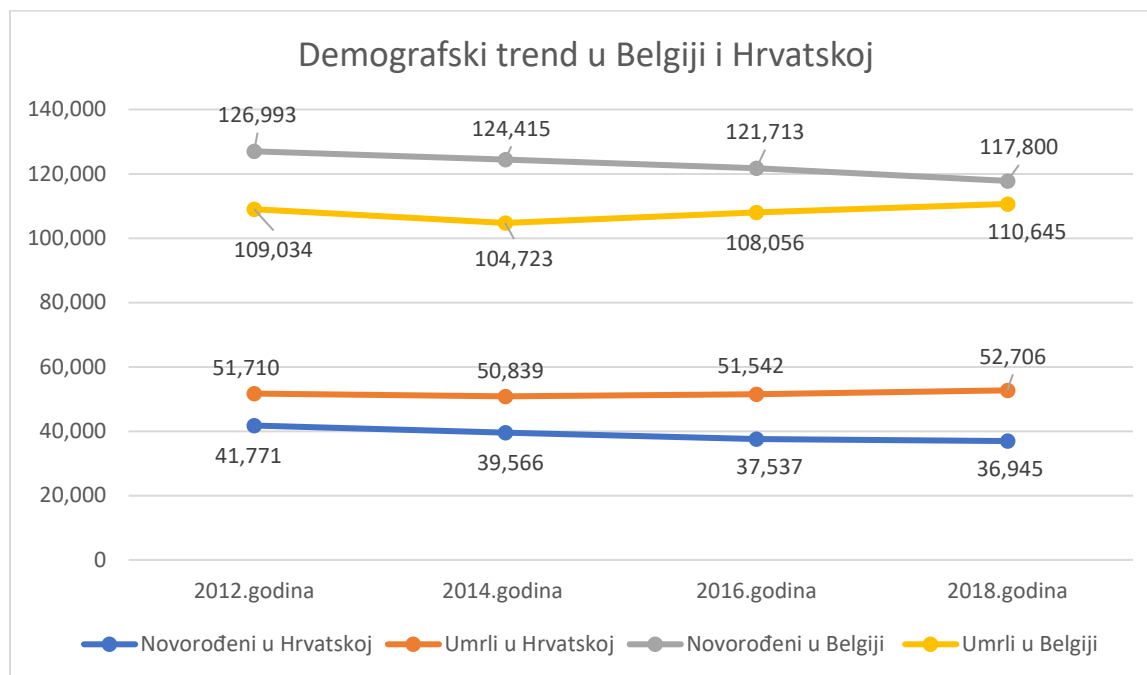
Izvor: 14 HANFA, dostupno na: <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section3>.

Kao što vidimo iz tablice 33% Belgijskog stanovništva uplaćuje novac u dobrovoljne mirovinske fondove dok u Hrvatskoj je to znatno manji broj s postotkom od tek 9,34% stanovništva. Moguća problematika je i u tome što prosječna tj. minimalna plaća u Belgiji je 4 puta veća nego u Hrvatskoj, te ljudi dok plate osnovne potrebe za egzistenciju ne ostaje im za štednju za stare dane.

Prednosti uplate sredstava u dobrovoljni mirovinski fond:

- Državna poticajna sredstva
- Iznos je porezno priznat te je rashod poslodavcu – prednosti za poslodavce
- Zarada koju mirovinsko društvo ostvari uvećava vrijednost imovine članova fonda
- Trajanje članstva nije vremenski ograničeno
- Uplate nisu obvezne, prestankom uplaćivanja sredstva ostaju na računu i dalje ostvaruju prinose
- Sredstva su u cjelosti nasljedna

Grafikon 5 Demografska kretanja u Belgiji i Hrvatskoj

Izvor 15 Državni zavod za statistiku Hrvatske, dostupno na: <https://www.dzs.hr/>, Državni zavod za statistiku Belgije, dostupno na: <https://statbel.fgov.be/en/themes/population>

Demografska kretanja jako su bitan faktor u određivanju i ocjenjivanju mirovinskog sustava svake pojedine države. Hrvatska zadnjih godina ima jako lošu demografsku sliku. Jedan od glavnih čimbenika koji također utječe na lošu demografsku sliku je i starenje stanovništva. Iz grafikona iznad vidimo kako se u Hrvatskoj smanjuje i cjelokupan broj stanovništva (broj umrlih nadmašuje broj novorođenih). Za razliku od Hrvatske, u Belgiji je situacija obrnuta. Demografska slika im je povoljnija iz više razloga što rezultira konstantnim porastom broja stanovnika. Jedan od razloga je rast novorođene djece, a drugi su migracije odnosno dolazak stanovnika iz drugih slabije razvijenih država. U Hrvatskoj je također problem iseljavanje puno mladih koji zbog boljih uvijeta napuštaju Hrvatsku te idu upravo u Zapadne države. S obzirom da je u hrvatskoj sve manje novorođene djece i veliki pad nataliteta dovodi se u pitanje buduća opstojnost radno sposobnog stanovništva, a s time i funkcioniranje mirovinskog sustava. Premda cijelu Europu nazivamo starim kontinentom, države zapadne Europe bilježe pozitivne demografske trendove, posebice iz razloga velikog priljeva mladih, radno sposobnih ljudi koji tamo pronalaze egzistenciju, osnivaju obitelj i imaju djecu.

Pitanje minimalnih plaća i mirovina jedno je od brojnih koje Hrvati postavljaju kada odlaze raditi u inozemstvo. U tablici ispod točno se mogu vidjeti podaci koje su dali Državni zavodi za statistiku obje zemlje za 2020.godinu.

Tablica 10 Prikaz minimalnih i prosječnih plaća, mirovina za 2020.godinu

	Hrvatska	Belgija
Minimalna mjesečna plaća	3.250kn	11.950kn
Prosječna mjesečna plaća	6.655kn	23.702kn
Minimalna mjesečna mirovina	1.019kn	7.882kn
Prosječna mjesečna mirovina	2.507kn	11.500kn

Izvor 16 Državni zavod za statistiku Hrvatske, dostupno na: <https://www.dzs.hr/> ,Državni zavod za statistiku Belgije, dostupno na: <https://statbel.fgov.be/en/themes/population>

Uspoređujući prosječnu plaću s prosječnu mirovinu u Hrvatskoj vidljivo je da je životni standard umirovljenika vrlo loš. Naime, prema podacima Državnog zavoda za statistiku prosječna mirovina umirovljenika u Hrvatskoj tek je nešto više od jedne trećine primanja prosječne plaće. Za razliku od Belgije što se može vidjeti iz navedenih podataka visina prosječne mirovine belgijskog umirovljenika gotovo je 50% prosječnog primanja zaposlenika čime se vidi da je egzistencija umirovljenika na relativno kvalitetnom nivou. Dok Hrvatski umirovljenik jedva sa svojom mirovinom može pokriti režije i hranu, belgijski umirovljenik uz osnovne egzistencijalne potrebe može si priuštiti i druge životne potrebe (rekreacija, tečajevi, sport, putovanja). Sveukupno gledajući i standard zaposlenih u Belgiji je znatno kvalitetniji nego standard Hrvatskih zaposlenika s obzirom na prosječnu mjesečnu plaću i cijene.

5. ZAKLJUČAK

Organizacija mirovinskog sustava vrlo je važan političko-ekonomski segment svake države kao i njenih korisnika. Sustav funkcionira na način da osiguranici i njihovi poslodavci tijekom radnog vijeka plaćaju doprinose iz plaće i na plaću, kako u Hrvatskoj tako i u Belgiji. Na taj način, umirovljenici ostavruju pravo na mirovinu koja je uvjetovana i njihovim osobnim izdvajanjima za razdoblje starosti. U obje države postoji cijeli niz zakonodavnih okvira kao i uvijeta i načina izdvajanja za mirovinski sustav koji u konačnici onda rezultira određenom visinom mirovinskih primanja.

Potrebno je suočiti se s činjenicom da je održivost mirovinskog sustava u Hrvatskoj ozbiljno narušena. Nakon dvije reforme 2002.godine i 2019.godine i dalje država nema dovoljno sredstava za isplaćivanje mirovina sadašnjim umirovljenicima. Probelmi mirovinskog sustava sve su izraženiji kao posljedica povećanja broja umirovljenika, a smanjenja broja aktivnih osiguranika. Kao posljedica nepovoljnog odnosa između umirovljenika i osiguranika u Hrvatskoj povećavaju se izdavanja iz državnog proračuna za isplate mirovina. Korekcije u Hrvatskom mirovinskom sustavu su nužne. Veliki je jaz između radničkih i povlaštenih mirovina. U idućim godinama trebalo bi doći do smanjenja korisnika pod povoljnijim uvjetima iz prošlog starog sustava. Veliki broj korisnika invalidskih mirovina posljedica su ne promišljenog zakonskog okvira rata, loše obrazovanosti, visoke nezaposlenosti, nejednakosti u pravima te nedovoljne brige o vlastitom zdravlju. Ne bi trebalo ni zanemariti problem dvostrukog terećenja mlađih generacija od kojih se očekuje da sami štede za svoje mirovine, a istovremeno plaćaju doprinose u sustav međugeneracijske solidarnosti za mirovine starijih generacija. No, važno je osigurati stabilan mirovinski sustav bez obzira na stanje ekonomije jer je socijalna sigurnost temelj svake države.

Za razliku od Hrvatskog mirovinskog sustava, Belgijski funkcionira jako dobro. Iako je dosta sličan hrvatskom mirovinskom sustavu glavna razlika je što Belgija ne troši novac iz proračuna na mirovine sadašnjih umirovljenika. Trenutni osiguranici u Belgiji plaćanjem doprinosa štede direktno za svoju mirovinu, te se to tako poteže od davne prošlosti. Belgijski mirovinski sustav je osigurao zadovoljstvo te sigurnost budućih umirovljenika, upravo dobrom organizacijom

mirovinskog sustava sadašnji umirovljenici ne moraju brinuti hoće li im mirovina biti isplaćena. Isto tako trenutni osiguranici mogu biti zadovoljni svojim radom jer znaju da jednog dana kada će stupiti u treću životnu dob mogu računati na zagarantirana mirovinska primanja koja će im osigurati egzistenciju i kvalitetu životnog standarda.

Temeljem svega navedenog može se zaključiti da Hrvatski mirovinski sustav već desetljećima vuče istu problematiku kako osigurati dovoljno novčanih sredstava, što se pokušalo riješiti dvijema mirovinskim reformama, ali nažalost nije rezultiralo zadovoljavajućim rješenjima. Belgijski mirovinski sustav za razliku od Hrvatskog građanima Belgije osigurava bezbrižniji život, sigurne mirovine i kvalitetniji stil života jer osim gole egzistencije mogu si priuštiti i zadovoljavanje društvenih, kulturnih, socijalnih i zdravstvenih potreba.

6. DODACI

6.2. Popis literature

1. Djsdjsa
2. Puljiz, V. (ožujak 2007) Hrvatski mirovinski sustav: korijeni, evolucija i perspektive, Revizija za socijalnu politiku,14
3. Puljiz V. (2012) Kriza, reforme i perspektive mirovinskih sustava u europskim zemljama i Hrvatskoj. Privredna kretanja i ekonomska politika, 21.
4. Ivanov, M. (2015/2017) Osobne financije – nastavni tekst predavanja za studente
5. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (2020) Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Zagreb:HZMO
6. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (2015) Mirovinski sustav. Zagreb: HANFA
7. Državni zavod za statistiku (2020) Hrvatska u brojkama. Zagreb: DZS
8. Federalna služba za mirovine u Belgiji (online). Dostupno na: <https://www.sfpd.fgov.be/fr>
9. Nacionalni zavod za socijalno osiguranje Belgije (online). Dostupno na: <https://www.rsz.fgov.be/nl>
10. Nacionalni zavod za socijalno osiguranje samozaposlenih radnika u Belgiji (online). Dostupno na: <https://www.inasti.be/fr>
11. Agencija za nadzor financijskih usluga i tržišta, Belgija (online). Dostupno na: <https://www.fsma.be/en>
12. Državni zavod za statistiku Belgije (online). Dostupno na: <https://statbel.fgov.be/en>

6.2. Popis slika

Slika 1 Tri stupa mirovinskog osiguranja	5
--	---

6.3. Popis tablica

Tablica 1 Osiguranici prema osnovama osiguranja i spolu.....	7
Tablica 2 Članstvo u mirovinskim fondovima	8
Tablica 3 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova kategorije A	9
Tablica 4 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova kategorije B.....	10
Tablica 5 Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova kategorije C.....	11
Tablica 6 Odnos osiguranika i umirovljenika u razdoblju od 1980. do 2010. godine	12
Tablica 7 Raspodjela broja mirovina prema mjestu prebivališta zaposlenih u državnom sektoru	17
Tablica 8 Broj stanovnika, umirovljenika i osiguranika u Belgiji i Hrvatskoj	22
Tablica 9 Podaci o broju ljudi koji uplaćuju sredstva u dobrovoljni mirovinski fond, te godišnjoj imovini dobrovoljnih mirovinskih fondova	23
Tablica 10 Prikaz minimalnih i prosječnih plaća, mirovina za 2020.godinu	25

6.4. Popis grafikona

Grafikon 1 Osiguranici prema županijama	7
Grafikon 2 Kretanje broja osiguranika prema godinama	13
Grafikon 3 Grafikon 3 Neto izdaci za ožujak 2020. (u milijunima €)	15
Grafikon 4 Broj umirovljenika prema godinama starosti.....	16
Grafikon 5 Demografska kretanja u Belgiji i Hrvatskoj	24